

HOOFDSTUK 2

ORGANISATIE VAN TALENTONDERWIJS

DEEL

1

SPELREGELS

Veel basisscholen zijn deel van een cluster dat resideert onder een hoofdbestuur. Die clusters kunnen variëren in grootte van 5 tot 50 of meer scholen, afhankelijk van factoren als bijvoorbeeld regio en signatuur.

Deze schaalvergroting biedt voor het aanbieden van talentonderwijs de nodige voordelen. Je kunt namelijk meer maatwerk leveren zonder dat dit kostbaarder hoeft te worden voor het bestuur. Om een en ander nog duidelijker te maken, hebben we dit vormgegeven in onderstaand figuur. De vier afbeeldingen zijn vier voorbeelden van een cluster van scholen en de plek van talentonderwijs binnen dat cluster.*

Hieronder eerst de vier mogelijkheden van talentonderwijs binnen een afzonderlijke school: uiterst links, een school die met een plusklas voltijds is ingericht op talentonderwijs, vervolgens een school met een aparte deeltijd plusgroep, dan een school die talentonderwijs binnen elke klas een plek geeft, en helemaal rechts een school die (nog) niets doet met talentonderwijs.

VOLTIJDS PLUSKLAS

PLUS GROEP

IN DE KLAS

NIETS DOEN

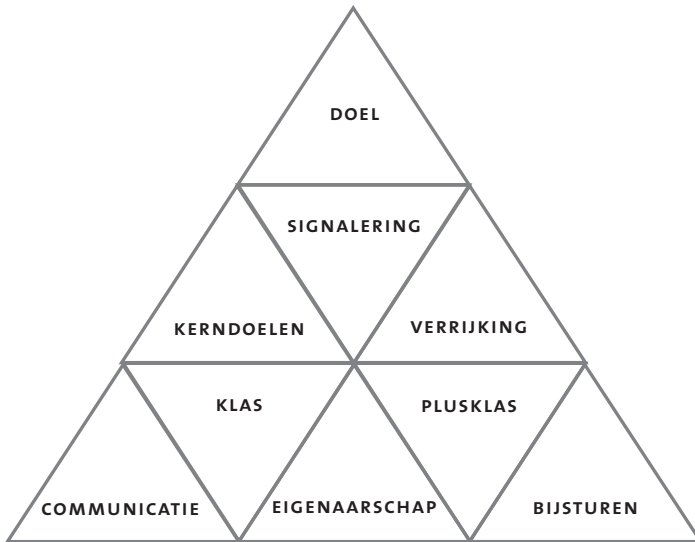
* De traditionele ‘eenpitters’ kunnen binnen de regionale samenwerkingsverbanden, die zijn gevormd in het kader van Passend Onderwijs, terecht voor samenwerking met andere scholen.

De beleidspiramide laat zich ruwweg in drie stukken verdelen: de top, het middensegment en de basis. De drie stukken kunnen niet zonder elkaar en zijn alle drie even belangrijk. De top wordt gevormd door de doelstelling van het talentbeleid op school. Wat wil je bereiken?

Het middensegment wordt gevormd door het beleid en de ondersteunende organisatie. Het beleid bepaalt de kaders en geeft de richtlijnen. Er moet een organisatie opgezet worden om dit beleid vorm te geven, te implementeren en te borgen.

De basis zorgt voor de uitvoering van de richtlijnen in de praktijk. Papieren tijgers moeten losgelaten worden op de werkvloer. We staan hier in de klas of de plusklas. We geven les, we praten met ouders, sturen bij, passen aan enzovoort. Belangrijk: doelstellingen, beleid en uitvoering moeten in elkaars verlengde liggen en elkaar niet tegenwerken. Zorg voor afstemming en een goede balans.

Ingevuld ziet de piramide er nu als volgt uit:

Een kanttekening is hier op z'n plaats: een voorbeeld over Mika. Mika heeft toets M₅ gemaakt en daar komt een functioneringsniveau uit van E8. Deze M₅-toets is dan niet de juiste toets geweest voor deze leerling. Te makkelijk. Hij heeft de toets M₅ gemaakt zoals een leerling uit groep 8 dat zou kunnen, maar andersom mag je niet beweren dat hij op het niveau van groep 8 presteert, omdat er bijvoorbeeld in groep 5 nog geen procenten, breuken en dergelijke zitten. De gegevens die daaruit komen, zijn niet meer echt betrouwbaar te interpreteren. Cito kan de uitslag echt garanderen tot 1,5 jaar toetsbaar boven de groep waar de kinderen zitten. Dat betekent dat we in dit voorbeeld van Mika eerst E6 moeten voorleggen en dan opnieuw zijn functioneringsniveau bepalen.

Er zijn scholen die al enige jaren op deze manier werken en de methode blijkt goed te werken. Toch zie ik liever leerkrachten die hun tijd en energie steken in het begeleiden van leerlingen dan eindeloos doortoetsen!

SIGNALERINGSINSTRUMENTEN VOOR SCHOLEN: PROTOCOLLEN

- Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH)
- Surplus
- SIDI

DHH is een digitaal leerlingvolgsysteem voor het inzichtelijk maken met welk lesaanbod een kind het meest gebaat is. Dit systeem gebruiken steeds meer basisscholen. Door middel van vragenlijsten wordt een pre-screening gedaan en aan de hand van de uitkomsten wordt een traject in gang gezet.

Door oplopende werkdruk zie je in de praktijk helaas vaak dat alleen die leerlingen worden gescreend, van wie al een vermoeden van begaafdheid bestond. Nadeel is dat je zo de onderpres-

Samenvatting:

- Het biedt vele voordelen als de mogelijkheid bestaat een plusklas te formeren.
- Kinderen hebben in de plusklas contact met peers en krijgen een reality check.
- Kennis en expertise zijn gecentraliseerd en leerkrachten met affiniteit hiermee kunnen geschoold worden als specialisten zonder dat het gehele personeel tot expert geschoold hoeft te worden.
- De praktijk leert dat een plusklas met vier tot tien kinderen uit twee aaneensluitende jaarlagen doorgaans het beste werkt. Wie voor een plek in de plusklas in aanmerking komen, is de keuze van de school.
- Ook de criteria waarop kinderen geselecteerd worden, mag de school zelf bepalen. In principe is er van alles mogelijk, mits het goed doordacht is en het wordt vastgelegd in een beleidsplan waardoor er duidelijkheid is voor alle betrokkenen.
- De lestijd in de plusklas is beperkt (45-90 minuten, in scholen die verder zijn soms het dubbele hiervan) en het heeft daarom de voorkeur dat de kinderen van de plusklas binnen de reguliere klas de mogelijkheid hebben om aan het pluswerk te werken.
- Dit bevordert ook de integratie tussen plusklas en reguliere klas en het idee dat pluswerk niet zomaar wat werk erbij is. De resultaten uit de plusklas moeten daarom ook zoveel mogelijk zichtbaar zijn, fysiek en op het rapport.
- De reguliere leerkracht kan tijd voor pluswerk in de klas faciliteren door de kerndoelen goed compact aan te bieden.

THREE TIMES PROBLEM

Een ander probleem dat zich bij HB-kinderen kan voordoen, is het *three times problem*. Ze zijn gewend dat de instructie uit delen bestaat: eerst wordt de voorkennis geactiveerd, er wordt teruggeblikt naar de uitleg van de vorige les. Daarna wordt die stof nog eens gerepeteerd (vaak klassikaal) en dan volgt de eigenlijke instructie van het nieuw aan te leren onderdeel. Een begaafde leerling die snel afgeleid is (en welke HB-leerling is dat niet?), is bij de herhaling al afgehaakt en mist zodoende de nieuwe instructie. Wanneer alle leerlingen dan aan het werk gaan, loopt hij al snel vast. De leerkracht ziet dat als gedrag van een leerling die het allemaal erg moeilijk vindt en het na die uitvoerige instructie nog steeds niet begrijpt. Een leerling die de kans krijgt bij gedifferentieerde instructie meteen de benodigde verkorte instructie te krijgen, loopt veel minder kans hierdoor onderuit te gaan.

Daarbij zal met name de hoogbegaafde leerling moeten ervaren dat het volgen van instructie iets is dat steeds belangrijker wordt: de opdrachten zullen namelijk steeds moeilijker worden en waar hij het vroeger nog wel eens zonder instructie af kon, zal dat zeker in de plusklas niet meer kunnen. Het luisteren naar de instructie, het maken van aantekeningen daarbij, zal als vaardigheid expliciet aangeleerd moeten worden. Maak daarom de instructie voor hen ook zinvol: snel en compact.

DIFFERENTIËREN IN INSTRUCTIE

Wat op veel scholen al gebeurt, zij het niet altijd even structureel, is het bovengenoemde differentiëren in instructie. Dan is er bijvoorbeeld een speciale grote tafel in de buurt van de juf, waar kinderen voor verlengde instructie of vragen terecht kunnen, terwijl de rest na de instructie met de verwerking van de stof aan de slag gaat.